

Yayın Değerlendirmesi

Ayşe Yılmaz^{1,*}

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye, ORCID: 0000 0003 2989 4004.

* İletişim: bjk_asee@outlook.com

Wolfgang Bauer. *Çalınan Hayatlar: Boko Haram ve Afrika'nın Kalbindeki Terör*. (Die Geraubten Mädchen Boko Haram und der Terror im Herzen Afrikas), İngilizcesinden çeviren: Sergen Özhan, Kor Kitap Yayınevi, İstanbul, 2018.
[Wolfgang Bauer. *Stolen Girls: Survivors of Boko Haram Tell Their Story*. The New Press, New York, 2017.]

Kitap 1970 doğumlu, haftalık *Die Zeit* Dergisi için çalışan, yaptığı röportajlarla Katolik Medya Ödülü ve Savaş Muhabirleri Ödülü gibi ödüller almış Alman gazeteci ve muhabir Wolfgang Bauer tarafından kaleme alınmıştır.

Kitabın arka kapak metninde “Başkalarının acılarına gözlerimizi kapatırsak, yakında kendi acılarımıza ağlamamız içten bile değil,” diyen Alman gazeteci yazar Wolfgang Bauer, 2015’te, binlerce çocuk ve kadını elinde esir tutan, köle yapan, savaşçılarıyla zorla evlendiren ve hatta intihar eylemlerinde kullanan terör örgütü Boko Haram’ın elinden bin bir farklı şekillerle kaçmayı başarabilen kadın ve çocuklarla konuşmuş ve kitabını bu konuşulanlar ışığında oluşturmuştur. Tanıklıkların her biri terör örgütünün akıl almaz suçlarını belgelemekte ve örgütün iç yapısına dair kesitler sunmaktadır. Söz konusu, son yıllarda IŞİD’den bile fazla insanı katleden (Boko Haram) terör örgütüdür. Getirdiği ölümün çokluğuna karşın, hakkında bilinenler bir o kadar azdır. Nasıl yönetildiği, uzun vadeli amacının ne olduğu ve kimler tarafından finanse edildiği, hangi kararları neden verdiği tam olarak bilinmemektedir (s. 36). Kitapta konu edilen, yani kaçırılan kadınların tanıklıkları bu sorulara yanıt olmasa bile bu yanıtların bulunması noktasında katkı sağlamaktadır. Kitap ayrıca, terörle mücadele için, terör mağdurlarının seslerine kulak verilmesi gerektiğini, bu sayede terörle mücadelede başarılı olunabileceğinin de altını çizmektedir.

Nijerya'nın kuzeyinde son yıllarda giderek daha da radikalleşen gruplar ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle de dinî gruplar ortaya çıktıkları hızla yok olmakta iken, Boko Haram, bugüne kadar bu kaos ortamının yarattığı en yeni ve en korkunç figür olarak ifade edilmektedir. Burada Boko Haramın gücü, ona karşı mücadele eden devletin güçsüzlüğü ile doğru orantılı olmaktadır (devlet ne kadar güçsüzse, dini temelli tarikat bir o kadar güçlüdür) (s. 42). Küçük çaplı bir ibadet grubu olarak yola çıkan topluluk, günümüzde yaklaşık elli bin silahlı militanı ile savaş gücü yüksek bir ordu hâline gelmiştir. Yedi milyonu aşkın insan kaçış hâlindeyken binlerce insanın köleleştirildiği ifade edilmektedir. Nijerya hükümetinin verilerine göre yaklaşık yirmi bin insanın hayatını kaybettiği bu terör çatışmalarında birçok ölenin kaydının hiç tutulmadığı da bilinmektedir.

İlk ortaya çıktığı yıllarda 'Yusufçular' olarak bilinen Boko Haram, karizmatik bir vaiz olan Muhammed Yusuf etrafında toplanmış, katı inançları olan küçük ve radikal bir gruptur. Muhammed Yusuf, 2000 yılında açılımı 'Kâfirliğe Son ve Sünniliğin İnşası Topluluğu' olan İzala Hareketi'nden ayrıldığı tahmin edilmektedir. İzala Hareketi, Nijerya'daki ilk İslâmî reform hareketi sayılmaktadır. Bu hareket, çok sayıdaki yerel gelenek göreneklere karşı mücadele etmiş ve yerine herkes için geçerli İslâm hukukunu, şeriatını tesis etmek istemiştir (s. 45).

Boko Haram'ın şiddet yoluyla kurmaya çalıştığı ve 'Halifelik' olarak adlandırdığı devlet düzeni çoğu zaman muğlâk kalmıştır. İktidarların başlangıcını neredeyse istisnasız olarak kanlı cinayetler oluşturmaktadır. Savaşçılar, onlar için tehlikeli olabilecek herkesi, devletin güvenlik güçleri adına çalışmış veya örgüte katılmayı reddeden genç erkekleri katletmekte, kendilerine has İslâm yorumuna karşı çıkan din adamlarını da aynı şekilde acımadan öldürmektedir. Boko Haram'ın imparatorluğunu üzerine inşâ etmeye çalıştığı temeli köleler oluşturmaktadır. Bu bağlamda genç erkekleri silah altına almakta, genç kadınları (çoğu kez yaşları 9'a 10'a kadar inebilen, Kuran'ı doğru düzgün okuyana ödül olarak sunulan, örgüt üyeleriyle yapılacak şiddet de içeren bir evlilik) da evlendirmektedir. Yaşı ilerlemiş kadınlar ise köle statüsünde kullanılmaktadır. Kitlesel tecavüzler için lojistiği Boko Haram, köylerde kurduğu toplama kampları açısından sağlamaktadır. Kamplar, kadınları ayırtırmaya, itaatkâr hâle getirmeye ve onlara İslâm eğitimi vermeye hizmet etmektedir. İntihar eylemleri gerçekleştirmeleri için seçilen kızlar için de ayrı eğitim merkezleri bulunmaktadır. Herhangi bir yenilgi durumunda Boko Haram kadınları savaş konvoyuna katarak ormana (Sambisa Ormanına) kaçırmaktadır. Kadınlar Boko Haram'ın gözünde, onların genlerini taşıyan birer kaptan ibarettir (s. 62). Bu kitapta isimleri güvenlikleri nedeniyle değiştirilerek değinilen

kadınların ve çocukların yaşadıkları günümüz modern dünyasının pek de ilgi alanına girmemiş konuyu bilmek dahi istememişlerdir; ta ki 2014 yılına kadar. 2014'te 14 Nisan'ı 15 Nisan'a bağlayan gece Nijerya'da küçük bir kent olan Chibok'taki bir yatılı okuldan 276 kız öğrenci, bir Boko Haram timi tarafından kaçırılmış, zorla kamyonu bindirilerek bugüne kadar kurtulamadıkları Sambisa Ormanı'na götürülmüşlerdir. Bu olay sonrasında Boko Haram'ın bu vahşeti tüm dünya manşetlerine konu olmuştur. Hatta dönemin ABD Başkanının eşi Michelle Obama *'Bring back our girls'* (kızlarımızı geri verin) talebiyle bir kampanya başlatmıştır. Chibok baskını, akıl almaz olanı ete kemiğe büründürmüştür. Artık binlerce kadın ve çocuğun Boko Haram'ın elinde esir olduğu, çoğunun da Sambisa Ormanı ve bataklıklarında tutulduğu düşünülmektedir.

Yazar, fotoğrafçı ve çevirmenden oluşan bir ekibin, Temmuz 2015'te ve daha sonra da Ocak 2016'da, Boko Haram'ın köle kamplarından kaçmayı başarmış kadın ve çocuklarla görüşmeleri sonrasında hazırlanan bu kitap, Nijerya hükümetinin yıllardır sömürü altında kaybolup giden ekonomisi, devlet yönetiminde ve siyasetinde yaşanan yolsuzlukları, dinî inançları sebebiyle zulme maruz kalan vatandaşları, Boko Haram'ın hâlâ devam eden vahşi terörü hakkında bilgi vermesi ve zulmü yaşayanların seslerini dünya kamuoyuna duyurması bakımından büyük önem taşımaktadır.

© 2020. This work is licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).